

"SUOMEN KAARTI" JA MUITA KIRJOJA

(Julkaistu aikaisemmin Helsingin Reservin Sanomissa)

Kaikki me tiedämme Turkin sotaan osallistuneen Suomen Kaartin. Laulussakin kerrotaan, miten "Tuhannenpa verran poikia lähti...". Kaartista on kuitenkin kirjoitettu varsin vähän, kuten muistakin autonomian ajan suomalaisista joukko-osastoista.

Torsten Ekman on kirjoittanut massiivisen kirjan Kaartista. Vaikka se ei ole tieteellinen tutkimus, vaan pikemminkin toimittajan sujuvalla kynällä laadittu kertomus, se perustuu tiukasti arkisto- ja kirjallisuuslähteisiin. Kirjassa seurataan Kaartia niin paraateissa kun taistelukentällä. Myös yksittäisen kaartilaisen elämä tulee lukijalle tutuksi.

Ekmanin isoisän isä palveli aikanaan Kaartissa, ylennettiin vääpeliksi ja sai Turkin sodassa Yrjönristin kunniamerkin. Kirja on ilmestynyt tänä kesänä samanaikaisesti sekä ruotsiksi että suomenkielisenä käännöksenä.

****

Syksyn kirjauutuuksia odotellessa pysyttäydytään tällä kertaa vielä jo viime keväänä ilmestyneissä kirjoissa.

Ulkoministeriön tutkija Ilmari Susiluoto on tuottelias kirjoittaja. Uusimmassa teoksessaan Takaisin Neuvostoliittoon hän peilaa nyky-Venäjän oloja siellä kansan suussa kiertävien anekdoottien ja kaskujen kautta. Vaikka huumorista on kysymys, monien juttujen taustalla piilee karu totuus naapurimaan oloista. Itseironia onkin aina ollut venäläisten vahvoja puolia.

Pari esimerkkiä Susiluodon kirjasta:

"Oletteko Pietarista? Ai ette.

Entä FSB:stä? Ai ette.

No siinä tapauksessa, paskiainen, siirtäkää helvettiin jalkanne kenkäni päältä!"

"Mielisairaalassa.

- Tohtori, mikä potilasta vaivaa? Suuruudenhulluusko?

- Päinvastoin. Aika ajoin hänen mieleensä tulee ajatus, että hän olisi Venäjän presidentti..."

*****

Aihe, josta pitkään vaiettiin, on jatkosodan aikainen kanssakäyminen saksalaisten sotilaiden ja suomalaisen siviiliväestön välillä. Ymmärrettävästi näitä asioita ei haluttu sodan jälkeisenä aikana tuoda julki ja vasta viime vuosina aiheeseen on tartuttu sekä Oulun että Turun yliopistoissa. Kanssakäymisen eräänä konkreettisena seurauksena on lukuisa määrä nyt jo yli 60-vuotiaita henkilöitä, joiden isät olivat saksalaisia sotilaita. Etenkin Lapissa tällaisia lapsia syntyi melko paljon. Kirjassa Salatut lapset toimittaja Irja Wendisch kuvaa muutaman tällaisen lapsen kohtalot ja heidän yrityksensä saada tietoja isästään.

Kirjoittaja ei selvästi tunne lainkaan sotilasterminologiaa eikä kustantaja ole huolehtinut tämän seikan tarkistamisesta. Nyt "joukkio-osasto" -kaltaiset ilmaisut jäävät häiritsemään lukijaa. Faktapuolta olisi muutenkin mielellään saanut olla enemmän.

****

Perinteistä sotakirjallisuutta edustaa Pekka Jaatisen romaani Tie Sturmbockiin. Tämä on tekijän Lapin sota -sarjan kolmas osa ja kuvaa saksalaisten vetäytymistä Lapista. Kirjoittamisessa tekijä on tukeutunut laajaan lähdekirjallisuuteen.

****

Naapurimaamme Viron entinen presidentti Lennart Meri toimi aikanaan mm. kansatieteellisen dokumentoinnin parissa. Hän kirjoitti useita kirjoja ja tuotti dokumenttielokuvia. Hopeanvalkea-teos ilmestyi ensimmäisen kerran suomeksi 1980-luvun alkupuolella ja siitä on nyt tullut uusi painos.

Hopeanvalkea on vaikeasti määriteltävissä oleva kirja. Meri itse kutsuu sitä "matkakirjaksi". Siinä maalataan huikaita näkymiä suomalais-ugrialaisten kansojen menneisyyteen yhdistäen taiteilijan vapaudella kielitiedettä, arkeologiaa, maantiedettä ja kansanuskomuksia. Kuten Meri monesti kirjassaan korostaa, hän ei väitä, että asiat olisivat olleet niin kuin hän ne kuvaa, mutta ne olisivat voineet olla...

Käsitykset Suomen, Viron ja Itämeren alueen historiasta joutuvat kieltämättä uuteen valoon Lennart Meren kirjaa luettuani. Voisiko olla näin?

Markus Anaja

*****

Torsten Ekman, Suomen Kaarti 1812-1905. Schildts, Hertsinki 2006. 443 sivua, kuvitettu. Hinta noin 45 euroa.

Ilmari Susiluoto, Takaisin Neuvostoliittoon. Venäläisen huumorin täydellistäminen. Ajatus, Helsinki 2006. 240 sivua. Hinta noin 25 euroa.

Irja Wendisch, Salatut lapset. Saksalaissotilaiden lapset Suomessa. Ajatus, Helsinki 2006. 224 sivua, muutama valokuva. Hinta noin 30 euroa.

Pekka Jaatinen, Tie Sturmbockiin. Johnny Kniga, Helsinki 2006. 370 sivua. Hinta noin 29 euroa.

Lennart Meri, Hopeanvalkea. Gummerus, Helsinki 2006. 435 sivua. Hinta noin 9 euroa.